

LAUSUNTO VALTIOVARAINMINISTERIÖLLE KUNTALAIN HALLITUKSEN ESITYSLUONNOKSESTA

Joutsan kunta antaa kuntalain esitysluonnoksesta seuraavan lausunnon:

Joutsan kunnan mielestä kuntalain uudistaminen on tarpeellista ja se selkeyttää kunnan toimintaa mm. lakisääteisen yhteistoiminnan osalta. Järjestämisvastuun ja palvelujen tuottamisen käsitteet ovat olleet epäselviä ja lainsäädännöllä niiden määrittely on tärkeää. Palvelujen tuottamisessa pidämme hyvänä laajaa kuntien omaa harkintavaltaa. Kunnat tuottavat palveluja paikalliset olosuhteet tuntien, usein kustannustehokkaasti ja paikalliset markkinat hyvin tuntien.

Kuntatalousohjelma on otettu ohjausvälineeksi kunnan ja valtion suhteessa. Tulevaisuudessa nähdään, onko kuntatalousohjelma riittävä ja toimiva väline ohjaukseen. Kunnat ovat tähän astikin hoitaneet vastuullisesti kuntataloutta. Kunnat ohjaavat omaa toimintaansa erilaisilla ohjeilla ja ohjelmilla.

Kuntalain muutosehdotus sisältää monia ehdotuksia toiminnan organisoimiseksi ja kunnan johtamiseen sekä luottamushenkilöiden asemaan. Vastuukuntamalli on ollut käsitteenä epäselvä ja se kaipaa lainsäädännöllistä selkiyttämistä. Kunnan oman toiminnan kannalta on hyvä, että päätöksenteko- ja hallintomenettelyt yksinkertaistuvat ja kokouskäytännöt nykyaikaistuvat mm. sähköisillä toimintatavoilla.

Joutsan kunta pitää tärkeänä, että kunnalla on laaja mahdollisuus toteuttaa erilaisia toiminnan organisoinnin ja poliittisen johtamisen malleja. Nykyinen kunnanvaltuuston koko on sopiva, mutta toimintaympäristön muuttuessa valtuustot voivat olla pienempiäkin ja siten asiantuntevampia. Valiokuntamalli, puheenjohtajamalli sekä tilaaja-tuottajamalli ovat sopivia eri kuntiin ja antavat mahdollisuuden uudistaa kuntien toimintaa ja huomioida kuntien erityispiirteet. Kuntavaalien siirtäminen huhtikuulle vaikeuttaa ensimmäisen valtuustovuoden työskentelyä mm. talousarvion laadinnan suhteen. Vanha valtuusto valmistelee hyvin pitkälle uuden valtuuston ensimmäisen talousarvion, jonka uusi valtuusto hyväksyy.

Kuntastrategia ohjaa kunnan toimintaa jo nykyisin. Kunnanhallituksen ja kunnanjohtajan tehtävien terävöittäminen on hyvä asia ja selkeyttää mm. kunnan kokonaistoiminnan hahmottamista ja johtamista. Kunnanhallituksen puheenjohtajan ja kunnanjohtajan erilaisten valmistelutehtävien esilläolo on hyvä uudistus ja kaipaa terävöittämistä myös poliittisen ja virkamiesvalmistelun yhteistyöstä. Lakiuudistuksessa on hyvin esillä erilaiset kunnan johtamisen vaihtoehdot. Kunnan koosta ja muista erityispiirteistä johtuen erilaisilla kunnilla voi olla erilaiset johtamisjärjestelmät. Johtajasopimus on jo nykyisin useimmissa kunnissa ja se tukee johtajuutta kunnassa. Työnjako ja yhteistyö kunnanjohtajan ja kunnanhallituksen puheenjohtajan on hyvä määritellä johtajasopimuksessa. Johtajasopimuksen hyväksyy kuntalakiesityksen mukaan kunnanvaltuusto, mutta se voisi olla kunnanhallituksenkin hyväksymä. Pääasia on, että sopimus laaditaan ja se on julkinen asiakirja.

Kuntalakiuudistus vahvistaa kunnanvaltuuston asemaa. Kunnanvaltuuston päättäessä kuntastrategiasta, säännöistä ja taloudesta, se käyttää poliittista valtaa ja vastuuta.

Kuntastrategiat laaditaan nykyisin kaikissa kunnissa joko valtuustokaudeksi tai pidemmäksi aikaa. Lakiluonnoksessa esitetään strategian tarkistamista vähintään kerran valtuustokaudessa, mikä on tarpeellista muuttuvassa toimintaympäristössä. Kuntalakiuudistus korostaa oikealla tavalla kunnanhallituksen roolia kunnan hallinnosta ja taloudenhoidosta vastaavana elimenä. Kunnanvaltuuston –ja hallituksen roolit ovat erilaiset ja uudistus ohjaa kunnanhallitusta sille kuuluvaan valmistelu-, toimeenpano- ja laillisuusvalvontatehtävään. Otto-oikeuden rajaaminen vain kunnanhallitukselle on turhan kapea. Kunnanjohtajan käyttämä otto-oikeus on myös tarpeen.

Kuntalaissa mahdollistetaan erilaiset valiokunnat ja muut toimielimet. Uudistus on tarpeellinen. Toimielimien toimikausi on määritelty valtuustokaudeksi, mikä on hieman jäykkä, koska joidenkin toimielinten tehtävä voi olla lyhyempi ja jäsenten vaihtuvuus tarpeen. Toimielinten puheenjohtajien erottaminen, kun he eivät nauti valtuuston luottamusta sopii hyvin kunnallishallintoon.

Kuntien omistajaohjausta suoritetaan eri tavoin. Kuntalaki terävöittää omistajaohjausta ja konsernijohdolle asetetaan tarpeelliset vaatimukset ja tehtävät. Kuntakonsernin kokonaisuus ei ole aikaisemmin riittävällä tehokkuudella tullut huomioiduksi ja laki muuttaa kuntien toimintatapoja. Kuntakonsernin ohjeilla ja määräyksillä on kunnan toimintaa selkiyttävä vaikutus.

Kuntien yhteistoiminnan perustana on sopimus. Nykyisellään yhteistoiminnan muodot ja sopimukset ovat epäselvät ja yhteistoiminnan järjestäminen vastuukuntamalleissa hankalaa puuttuvien pelisääntöjen vuoksi. Laissa määrätty yhteinen toimielin vastuukuntamalleissa on hyvä asia. Kuntayhtymät toimivat pääsääntöisesti hyvin ja siksi säännökset voivat olla ennallaan.

Luottamushenkilöiden asema on pääosin ennallaan. Tehtävästä eroamista voisi lieventää. Luottamustoimiin suhtaudutaan vakavasti, mutta tehtävästä eroaminen mm. huonon motivaation vuoksi on hankalaa. Pienissä toimielimissä on joskus vaikea saada toimielintä päätösvaltaiseksi runsaiden poissaolojen vuoksi. Sidonnaisuuksien ilmoittaminen tekee luottamushenkilöiden toiminnan kuntalaisille läpinäkyväksi. Myös kunnanjohtajan sidonnaisuuksien ilmoittaminen on tärkeää. Luottamushenkilöiden tietojensaantioikeus on laaja ja aiheuttaa mm. elinkeinohankkeissa ongelmia. Tietojensaantioikeutta ja salassapitoa voisi vielä terävöittää. Luottamushenkilöiden vaalikelpoisuuden tarkennukset ovat tarpeen mm. kuntien henkilöstön osallistumisen osalta.

Kuntalaisten osallistumisen edistäminen on esillä kuntalakiuudistuksessa. Kunnanvaltuusto vastaa osallistumismahdollisuuksista. Tehtävä voisi pikemminkin kuulua kunnanhallituksen vastuualueeseen. Verkkoviestinnän lisääminen edistää kuntalaisten osallistumista. Erilaiset kuntalaistapaamiset edistävät osallistumista. Laissa on säilytetty myös perinteiset vaikuttamismahdollisuudet. Vanhusneuvosto ja nuorisovaltuusto ovat pakollisia. Alueellisilla lautakunnilla ja johtokunnilla on tärkeä merkitys mm. kuntaliitoskunnissa.

Kokouskäytäntöjen uudistamisessa perinteisten kokousten rinnalle tai korvaajaksi tulevat sähköisessä toimintaympäristössä tapahtuvat kokoukset. Uudistus on tarpeen ja hallintosääntöjen uudistaminen niitä koskevien määräysten osalta tarpeen. Tietoturvallisuus asettaa haasteita kunnan tietotekniselle osaamiselle. Kunnille uudistuksesta aiheutuu suuria kustannuksia, mikä

kuntien on huomioitava sähköisiä kokouksia käyttöönotettaessa. Valtio voisi tukea kuntien sähköisten toimintaympäristöjen kehittämistä. Sähköisen päätöksentekomenettelyn käyttöönotto on määriteltävä tarkasti kuntalaissa, koska toimintatapa on herkkä valituksille.

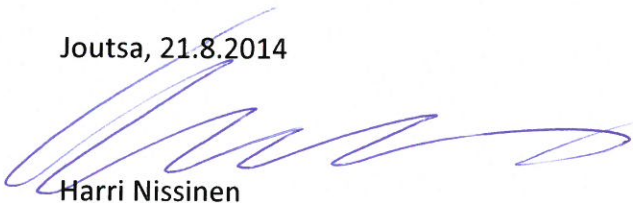
Kuntalaissa säännellään tarkasti talousarvioprosessista. Kunnalle ei aseteta vero-, meno-, eikä lainakattoja, mikä tietenkin asettaa kunnat eriarvoiseen asemaan. Alijäämät on katettava ja neljän vuoden määräaika on melko tiukka. Kuuden vuoden määräaika, kuten lain voimaan tullessa vaikeimmassa asemassa oleville kunnille on säädetty, olisi sopiva. Kunnan tarkastuslautakunnalle on asetettu arviointitehtävä. Tilintarkastus toimii nykyisinkin asiantuntevasti.

Kuntalaissa rajoitetaan kuntien takauksia sekä kunnan markkinoilla toimimista ihan perustellusti. Kunnat ovat elinkeinotyössään joutuneet ottamaan riskejä, joskus kohtuuttomiakin. Laki selkiyttää kuntien toimintaa ja asettaa kunnat enemmän yhdenvertaiseen asemaan.

Kunnan ja valtion välinen suhde on ollut ongelmallinen. Kuntataloutta ohjataan kuntatalousohjelmalla. Ohjelmalla pyritään sovittamaan yhteen kuntien tehtävät ja rahoitus. Tässä on epäonnistuttu aikaisemmin määräämällä kunnille tehtäviä ilman riittävää rahoitusta. Kuntien talousvaikeuksiin on usein vaikuttanut valtion lainsäädännöllä määräämät tehtävät.

Joutsan kunta pitää kuntalain uudistamista välttämättömänä.

Joutsa, 21.8.2014

Harri Nissinen

Kunnanjohtaja